

CSEKE GÁBOR



Milyenek vagyunk



• Gondolatok a szervezett ifjúságról •

Őszinte gondolatokat szeretnék ébreszteni az olvasóban — őszinte leszek magam is. A kérdésben tán nem vagyok oly elhivatott, mint az a tényből — hogy naplót vezetek az ifjúságról — természetesen adódna. Igaz, a harmincon innen még legyen szerény az ember, s ugyanakkor ne játssza az óvatos úrvezető szerepét, aki kényelmesen néz a visszapillantó tükörbe, hol gyönyörűen érvényesülő kont-rasztokban szemlélheti az elszaladó tájat. Még meglévő fiatalágom sem elégséges magyarázat e sorok születéséhez, mert ugyan ki mondhatja el a fiatalok közül, hogy ő és egyedül ő hivatott megítélni az egész ifjúság jelenét és jövőjét, hogy kis korrekt ál-szakállt biggyesztve kiporciózza szentenciáit a színes, sokarcú, állandó mozgásban lévő forgatag fölött, melyre jobb híján azt mondjuk: a mai fiatalág?...

Nyolc éve dolgozom ifjúsági lapnál: az egyetem elvégzése után rögtön oda kerültem. A helyzet előnyeiről, esetleges hátrányairól most nem kívánok részletesen szólni — ez félig-meddig magánügy, s bár naplót emlegettem, tiszteletben kell tartanom az olvasói türelem határát. Többéves vidéki terepmunka, majd az utóbbi esztendő konkrét szerkesztési feladatai s az ezzel járó közéleti kötelezettségek valamiképpen kiegyensúlyozták, összekapcsolták élményeim gyakorlati és elvi mozzanatait. Távol állok attól, hogy mindazt, amit láttam, hallottam, megéltem, tapasztaltam, valamiféle rendszerbe merevítsem. Talán ezzel is mélyül valamit magunk s a világ konok megismerése.

Lelki térkép

Amikor gyűlésen, plénumon, hivatali megbeszélésen hallottam, vezércikkben láttam (használtam én is eleget) e szót, hogy *ifjúságunk*, valami elgyengítő bizonytalanság uralkodott el rajtam: értjük-e, tudjuk-e, látjuk-e magunk előtt, amiről beszélünk? Van-e jól kivehető arca, szeme-szája, keze-lába annak az egyetlen fogalom-má sűrűsödő — és milyen egyszerű, csak ki kell mondani! — sokaságnak, mely az ország jó néhány millió állampolgárát jelenti? Kezdetben az életkorral bíbelődtem hosszasan: szinte önkéntelenül az ifjúsági szervezet alsó és felső korhatárához viszonyítottam minden esetben, elképzelve a nyuguló, mutáló kamaszt, a fizikailag lassan növé erő leánykát, amint a gondolkodó felnőttek világába lépnek, s folytattam az emelkedő sort, míg a lendülettől lobogó fiatalemberek lassan pocakot eresztenek s kopaszodásnak indulnak, szinte észrevétlenül húzódván vissza meg-

állapodott életükbe, szakmájuk körébe, abba a tág világba, amit úgy nevezünk, hogy felnőtt társadalom.

Csalóka, hamis séma ez, jól tudom, ám képtelen voltam neki ellenállni, s ilyenkor felidéztem azokat a fiatal arcokat, sorsokat, kusza, összeakaszkodó szándékokat, mikkel eddig életem során találkoztam, s az általános képzelethez próbáltam igazítani őket — mennyiben felelnek meg egy elképzelésnek, mely ha meggyökerezik bennünk, oly könnyű vele az ifjúság dolgait igazgatni s intézni, elegendőek a jól pergő mondatok, az általánoshoz kötődő logikai levezetések, szubjektív jóindulatok, ám ha munkára — komoly munkára! — kerül a sor, a dolgok furcsamód visszajukra fordulnak, a szándékok félúton megtorpannak, s csak döcögve, torzulva juthatnak tovább.

A kétkedés, mi bennem munkál, arra az ifjúságra vonatkozik, mely most vagy csak ezután lép a küszöbre, hogy emberszámba vegyék. Arra a tömegre gondolok, amely ma, holnap, holnapután természetes módon átveszi tőlünk a tettek és felelősségek súlyát, törvényeket hoz és országot igazgat, terveket készít és utánpótlást hív életre, nevel magának is, a maga módján átéli mindazt, amit az emberi nemzedékeknek törvényszerűen át kell élniük. Róluk lesz szó tehát, a tizenévesekről, és értük — mert pártjukra állva, őket megértve állhatunk csak a magunk pártján nyugodt lelkiismerettel. Nagy játszótér a világ, s a játékot tőlünk tanulják...

Ifjúságunk... Emeljük föl a csapóajtót, s nézzünk le a mélybe. Nem tudom, mely világító eszköz volna a legalkalmasabb, de elem- s viharlámpa mostan nem segít. Talán még félre is vezet, hiszen nem a kimetszett részletekben kereshetjük a választ, hanem együtt, az egészben.

Mondani könnyű, cselekedni annál nehezebb.

Ám tegyük fel, hogy látjuk az egészet: az országszerte teret s jogot hódító iskolarendszert, mely évtizedek óta immár kötelezően szűr át magán mindenkit, aki a felszabadulás táján s azután született. Ne törődjünk most a gyorsan s kissé kapkodva változó formákkal (bár a helyzet hatását megsínyli még jópár évjáratunk), hogy valaki liceumot végzett vagy szakiskolát. Induljunk el a legszélesebb úton, az általános oktatásán, mely elvileg ma már a tizedik osztályhoz ért. S valóban érezhető egy, a lehetőségeket, körülményeket kiegyenlíteni kívánó általános törekvés, mely falut és várost, munkásnegyedet s villasort, tanyát és új települést egymáshoz közelíteni igyekszik.

A közelítés distanciát föltételez, ami valóban létezik. S íme, az első pont, ahol ifjúságunk virága sok-sok szíromra bomlik — differenciálódik —, s külön lelki képlettel áll előttünk a továbbtanuló középiskolás, a gyorstalpalón sofőrré ütött legény, a könyvelőséget tanult, mtsz-irodában görnyedő szemüveges kislány, az alapozást ásó, szakképzetlen építőmunkás, az otthonmaradt, kelengyét készítő falusi hajadon, felelőtlen, hanyag szülők „árvája“, a világhódító álmait izmaiba gyűjtő, építőtelepi legény valamelyik születő erőművünknel... Sorolhatnám még az általános iskolából életbe röppenő, utat kereső életek és sorsok változatos kombinációit.

Milyen komputer tudná kimutatni ifjúságunk rétegződési fokát? azokat az erőket, melyek erre vagy arra lökik, indítják útnak őket? A tudomány egyelőre még tétován topog e kavargó sorsok előtt.

Ifjúságunk ma már többet s jobban tanulhat, hezzánk képest szellemben-testben inkább felemelkedhet. Számára ez természetes indulópont, mint ahogy gyermekkorom legegyszerűbb koordináta-rendszeréhez tartozott az is, hogy a háború utáni, leromlott termelési viszonyok kezdő lépéseibe igazodott VALÓSÁG csak ritkán biztosított — akár egyszerű gumilabdát is, a gyermekeknek. Mi onnan indulunk: egy labda annyi, mint — királyi kincs. A mai fiatalok: már egy robozó sem

elérhetetlen álom. Ami természetes, ami köznapi, percenként érzékelhető példa, kézzelfogható valóság, a fiatalság feltörekvésének érthető kiindulási szintjét jelenti. Miért ne vágyhatna többre a mai kamasz, mint a tízévekkel előtte járó, hajdanvolt tizenévesek? Miért hunyászkodna meg ámulva eredményeink előtt, mikor azok szintjéről indul?

Talán többet ígértünk nekik s magunknak? Időnként felelőtlenül fecsegtünk lehetőségekről és feltételekről? Vagy: nem váltottuk be minden téren magunknak s nekik tett ígéreteinket? Helyenkénti kapkodásunkért, miből fiaink csak később, munkábaállásuk után kapnak elegendő kóstolót — hibáztassuk ma őket?

Követelőző ifjúság — tolu ajkunkra sokszor az ítélet. Nem elég neki, ami van, bezeg mi . . .

Szépek a benőtt-fejelágú, megkomolyodott fiatalok nosztalgiái. Ha csak gyermekkori kirándulásaink fenyves- s gyógytea-illatát hordja ma felénk a szél, nyomban elérkezényülünk, akkori életünket ideálisnak, értelmesnek tartjuk. Lám, vittük mégis valamire — e mindenekfölötti bizonyosság szemet hunytat, lefegyverez. Menten sövény mögül nézzük a fiatalok fickándozását, ahogy májusi bárányok ügyetlenségét szokták csodálni a lésza túloldaláról. Problémáiktól elidegenedünk, s a saját hajdani kérdéseinket sem érezzük át úgy, mint annak idején. A fejlődő, megérett tudat torzít s csak az élmények érzelmi töltését ereszti hozzánk közel.

Tizenévesekkel vitáztam, szemükre vetve: sokszor csak kívülállókként, drukerek módjára nézik az életet. Könnyen hajlanak a hibák, gyengeségek bírálatára, miközben a munkához, a mindennapos, távolról sem könnyű, sokszor verremenő harcot feltételező társadalmi élethez fűződő viszonyuk meglehetősen problematikus.

— Mintha nem is vennének részt a versenyben — magyaráztam —, csak a pálya széléről kommentáljátok az eseményeket, füttyögtök, zajongtok, s ha kell, a bíró fejét követelitek. Pedig ott benn, a gyepen sokszor másként festenek a dolgok . . .

Nem fogadták lelkendezve „ifjúságmegváltó“ szövegemet. Begyepesedettnek, szüklátókörfűnek neveztek, aki csak az azonnali pillanat elégedettségén lovagol. Belátták, hogy bár elismerem a hibákat, amikről ők állítólag „nagyhangon, sipitozva, kívülről“ szólnak, de álláspontom — szögezték le — mégis egyfajta konzerváltság jele, mely nem képes elviselni a frissen feltörő, mutáló hangokat.

— Igaz, hogy a pálya szélén állunk — vetette vissza egyikük a kesztyűt —, ám hidd el, bármikor berontanánk a gyepre, ahogy vagyunk, készületlenül, fésületlenül, otromba módon (ahogy szemlélni szoktak bennünket), csak azért, mert érezzük, hogy ott valóban szükség van ránk . . .

Vitánkat folytathattuk volna még, egy dologban megnyugodtam: ha számon kérem elhivatottságukat, faggassam ki magunkat is. Vajon próbára tettük-e őket — az utánpótlást — eléggé? Küldtük-e rendszeresen nagy feladatok elébe, melyek során a vállalkozószellem csak nagyfokú felelősségérzettel párosulva mentes a biztos elbukástól? Természetesen, nem kísérleti jellegű, barátságos meccsre gondolk. Igazi, vérmes mérkőzésekre éhesek a fiatalok.

A merevség, az ifjúság nemismerete, felületes lekezelése sok bonyodalomhoz visz: huliganizmus, egyéni tragédiák, antiszociális beütések állnak az utak végén. Igenis, állítsunk tilalomfát.

Kollégám jön vissza telepről, kiborulva:

— Megáll az ész, öregem, ezt én nem tudom bevenni. Vidéki városban jártam, egy cukrászdában néhány fiatalemberrel beszélgettem. Te is tudod, hogy ha valaki igen, akkor én értek a nyelvükön. Most mit sem ért. Kinéztek maguk közül. Olyan elfogultan, kicsinyesen és nyálasan követelőztek, hogy meghűlt bennem a vér. Vé-

gül is... mindenük megvan, ami nekünk hiányzott. Civilizált otthonban laknak, ösztöndíjat kapnak, kaját adunk nekik eleget, ilyen diákház, olyan diáklap, fórumuk van s anyagi lehetőségük az önálló cselekvésre — mi az istent akarnak még? Most ennyi van, ennyit tudunk nyújtani nekik. Később több lesz...

Nem ez az első hang, mely ezen a húron pendül. Egyszerű emberek, nevelők, szülők — szóval, felnőttek jelentős része áll fejjavarva, értetlenül e furcsa paradoxon előtt. S ilyenkor eszembe jut az apa, aki ajándékokkal halmozta el egyetlen fiát („minden gondolatát kitalálom“ — büszkélkedett), egy idő után a fiú unottan turkált a szebbnél szebb, leleményesebbnél leleményesebb játékok, mindennapi figyelmességek között. A lomtár nem melegítette szívét. Kópótt az egészre („természetes, hogy ez van, ha egyszer minden nehézség nélkül megkapom“), s az után áhítozott, amit apja elfelejtett, esetleg nem tartott fontosnak vagy képtelen volt megadni neki — a lélek ajándékára, az emberi szeretetre.

Kevesebb ajándék — több hiteles, erkölcsi példa? Vagy: maradhat a viszonylagos „összkomfort“, csak vele együtt szárnyalhasson a szellem is oly magasságokban, ahol szeretne? Az oktatás tökéletesítésére hozott intézkedések erre az igényre válaszoltak: életbeléptetésük azonban nem mindig s nem mindenütt halad úgy, ahogyan szeretnék. Ezért változhatnak az elvárások követelésekké, anyagi valóság és szellemi fejlődés ki nem alakult harmóniája nyavalygássá, ezért lehet ma még divat a középszer, a kényelem, a helyenkénti kiábrándultság, így rombol alattomosan reményt s lendületet a küszködő értelem.

Gondolatban hatalmas teret látok, s elképezelem összeverődni rajta ifjúságunk. Több mint hárommillió... Mozgó, egymásba mosódó fejeket látok a rájuk tűző napsütésben, órák, napok, hetek kellenének, míg minden arcot alaposan megnéznék magamnak, s még mindig jönnek, tolnak a fényesre kopott macskakövekre — olajos overallban, legutolsó divat szerint öltözve, táskarádiósan biciklit támasztva, aktatáskásan, könyvvvel a hónuk alatt, micisapka a szemem, tarkó alatt megkötött, virágos kendőkben, népviseletben és olcsó konfekcióban, szépitőszerektől fényes arccal és festetlenül, miniben és maxiban, lobogó hajjal és kopaszon, mosdatlanul és kimosdva, álmodozón és sunyin pislogva, félénken összehúzódva és pökhendien, ártatlan kamasz-arccal és kialvatlan, karikás szemekkel —, jönnek, még mindig jönnek, már betöltik a teret, nincs is akkora tér az egész országban, nincs is akkora felelősség, mint e fiatalok sorsa, nincs is nagyobb talány és nagyobb remény, mint a jövő. Ifjúságunk...

Valami megváltozott

Ha van valami, ami a felszabadulás óta lényegbevágóan, országosan újat jelentett szervezett ifjúságunk életében, akkor a Központi Bizottság 1967. év végi plenáris ülése az. Nicolae Ceausescu elvtárs beszéde azon a gyűlésen valósággal lázba hozta a fiatal szíveket. Nyilvánosan, állami érdekké emelve kipattant valami, aminek az utóbbi évek során egyre sürgetőbb szükségét éreztük, rendezni végre a változott időnek, újabb céloknak, történelmi kornak megfelelően az ifjúság helyzetét, munka- és szórakozási lehetőségeit, életkörülményeit, szervezeten, érdekesen tágitani műveltségi körét, megmenteni kifogyóban lévő, rossz munkamódszerekkel évekig elfojtott és megcsönkített lelkesedését, önszervező képességét, véget vetni önagyonülésező felnőttedijének, megnyitni előttük a barangolásra szólító, szebbnél szebb hazai s határokon túli tájakat, rendszeres sportolással erősíteni izmait, megteremteni romantikaéhségének tág lehetőségeit s nem utolsósorban finanszírozott, állami létesítményt teremteni azért, hogy ifjúságunk, az eddigi NAGY ISMERET-

LEN és arcnélküli tömeg egyre megismerhetőbb, pontosabb szociológiai térképét rakhassuk a társadalom asztalára.

Szerkesztőtársaimmal heteken át jártuk a terepet, gyűjtöttük egyszerű, köznapis fiatalok ötleteit, javaslatait, hiszen az volt akkor a lehető legtermészetesebb és legcélravezetőbb jelszó — otthonossá, a fiatalok valódi szervezetévé gazdagítani a Kommunista Ifjúsági Szövetség munkájának lényegét és formáit, hogy e nagyszabású energia bármely pillanatban egyemberként, lelkes akarattal feszüljön neki terveink valóra váltásának — ott, ahol a legnagyobb szükség van rá. Ahol a fiatalok — s csakis ők — tehetik a legtöbbet jelenért-jövőért. Özönlöttek a levelek, gyűltek az észrevételek, lelkesen tervezgettek városban és falun — fiatalok és vezetők, ésszerűsödött az ifjúsági szervezet irányító apparátusának káderpolitikája és állománya, megszületett az Ifjúsági Turisztikai Iroda s annak megyei turisztikai osztályai, megalakították az Ifjúságügyi Kutatóintézetet a KISZ Központi Bizottsága mellett... Régi, tapasztalt ifjúsági vezetők siettek a maiak segítségére feledésbe ment munka- és nevelési módszerek felfrissítéseivel, átadásával, megnyíltak a fővárosban, majd vidéken is az első ifjúsági bár-klubok, melyek kedvező visszhangja lefegyverezte az ifjúság legszkeptikusabb rétegeit is...

Friss, ötletekben gazdag ifjúsági élet volt születőben. A plenáris utáni légkörben gazdagon kibontakozhatott a tökéletesített Szervezeti Szabályzat egész szelleme — mindenkit meghallgattak és mindenki érezhette saját létének, tagságának fontosságát. A gyűlések elevenekké, felszabadultakká váltak, a fiataloknak volt kihez fordulniuk saját ügyes-bajos dolgaikkal: a KISZ feladata lett ugyanis a minél átfogóbb és alapvetőbb érdekképviselet, a legjobb szervezőket, leglelkesebb embereket választhatták vezetőnek...

Alapszervezetünkben azelőtt tunyán, hanyagul dolgoztunk — nem vitás. Egy-két közmunka, havonta begyűlő tagdíjak, elnapolt gyűlések — ennyiben állt szervezett tevékenységünk. Különben remekül összeszoktunk, megismertük egymást, s az élet ment a maga monoton medrében, tovább. Másodéven, mikor tisztújításra került sor, feszülten néztünk farkasszemet egymással. Nem úsztam meg szárazon: ha a beszámoló nem, de az a gyűlés ma is örzi igazi lényünk. Van, aki megtartotta emlékezetében, mások tán elfelejtették. Én megjegyeztem örökre — mert akkor csoda történt. Nem tudom, ki kezdte, de jól kezdte: elmondta röviden, tömören, feszélyezetlenül, ahogy társait látja tanulásban, munkában, tettben, képességben, emberségben. Utána csak úgy záporoztak a szavak — mindenki szót kért, terjedt a közös számadás izgató láza, borzongtunk a csontig hatoló őszinteség zuhanyában, szégyenkeztünk és magyarázkodni próbáltunk — már nem is mentegetőzni, hanem magunk előtt tenni érthetővé mindazt, ami történt velünk, felébredni egy kusza álomból, mely életünkre telepedett, s mikor ekképp megtisztultunk a képmutatás iszapjától, nagy lelkesedésünkben elhatároztuk, hogy két héten belül táncestélyt rendezünk az egyik üresen álló teremben.

Nyíltan egymás szemébe néztünk búcsúzásakor, s ebben maradtunk. Ha akkor egy kicsit okosabbak vagyunk, megtaláltuk volna bármilyen kereteken belül — legalább magunknak — a lelkünkhöz, kedvünkhöz vezető utat. Mert közösség lettünk — ám megfeledekeztünk róla.

„KÉRÜNK MINDENKIT, ŐRIZZE MEG NYUGALMÁT... SEGÍTSÜK MINDEN ERŐVEL AZ ÁRVÍZKÁROSULTAKAT, A HÁZ NÉLKÜL MARADOTTAKAT, A GYERMEKÜKET ELVESZTŐKET, A TÖMEGSZÁLLÁSOKON SZORULTAKAT S AZOKAT IS, AKIKET EZUTÁN FENYEGET A TOVAVONULÓ ÁR... SEGÍT-SÜNK, HOGY SEMMIBEN SE SZENVEDJENEK HIÁNYT...”

Fülembe harsog a rádió, a tévé, táncolnak előttem az újság betűi. Kései naplóírás közben — országos árvíz. Erdélyt, Moldvát lesújtó — hazát szomorító. S mi itt, a másfélmillió Bukarestben, kőpésnyi kis folyóval életünkben, nyugodtan aludtunk, mikor a messzi, ám mégis oly közeli vidékeket lerohanta az égvérese.

Utaznék az első vonattal, aztán megtorpanok: nem érnék oda, minden hiába. Repülőgéppel, helikopterrel esetleg — se repülöm, se helikopterem, s két lazaizmú karom tehetetlenül csúng alá. Vajon hányan vehették volna hasznát?...

Minden kicsi hírt összegyűjtök, magamba szívok a mentési munkálatokról, emberek-közösségek önfeláldozó hősiességéről, rokonaimra, barátaimra, ismerőseimre gondolok, akiknél ma nem cseng a telefon — a központok sok helyen beáztak —, s csak egy-két hivatalos szervet kapcsolnak, tábori vonalon.

„MAROSVÁSÁRHELYEN ALIG LEHET CSÓNAKKAL KÖZLEKEDNI, OLYAN SODRÁSA VAN A VÍZNEK... DÉST ANNYIRA MEGLEPTE AZ ÁRADAT, MENEKÜLNI SEM VOLT IDŐ... LEVEGŐBEN LÓG A HAJDAN ÉROSZ VASÚTI TÖLTÉS...” Elképzelem a Marosmentét, a Szamos völgyét, hegyipatakok vidékét, a többi megvadult folyót, melynek partjaira emberek, társaink telepedtek le századokkal ezelőtt megélhetést remélve s ma... „ADOM A KÖZSÉGET... EGY KIS TÜRELMET KÉREK... SAJNOS, A FALUT NEM TUDJUK KAPCSOLNI, AZT MONDJÁK, SIMA VÍZTÜKÖR AZ EGÉSZ, MÉG A TORONY SE LÁT-SZIK...”

Azóta se éjjelünk, se nappalunk. A távollévők tehetetlenségüket érzik, s a falat sem esik jól, ha az országot ért katasztrófa, annak következményeire gondolunk. Huszonöt év munkájába mart bele a tomloló víz, huszonöt év viszonylagos nyugalomát borította fel néhány nap leforgása alatt. S a kétségbeesetten mentő, élet-halálharcot vívó csoportok között ott vannak a fiatalok is, az eddigi sokszínűség után mintha elmosódott volna a tegnapi különbség, és ment a huligán, az üresfejű sportember, a fiatal tanár, a barkós esztergályos, a példás magaviseletű, vézna tanuló, mindenki ment, kinek lábára lépett a könyörtelen valóság. Tragikumában is nagy, ritka pillanat ez, s szeretném hinni, hogy nemcsak az egyes fiatalok, hanem a KISZ mint közeg is tett valamit a veszély, a károk leküzdéséért.

Mindig ilyen nyíltan kellene felrázni a fiatalokat, célt adva nekik, ahogy ez a nem kívánt árvíz tette: bedobni őket a jelen forgatagába, zavaros örvényeibe, hadd tanuljanak meg kétségbeesésükben egy életre úszni, tudják és vállalják e föld sorsát, melyen örömsök s bánatok, sikerek s balszerencse úgy kötnek össze minket, mint földet s fát a gyökér.

Eljen az ötlet!

Van egy hely, ahol a fiatalok otthon érzik magukat, a magukénak érzik minden gondolatukat, vidámságukat, fiatal éveiket — és ez a klub. Kell egy hely, ahol a fiatalok otthon érezzék magukat, ahol a KISZ „saját levegőt” teremt a szervezett ifjúságnak, ahol a végtelen lehetőségeikig tálulhat a szabad idő.

Klubot eddig is láttam eleget: hol kartonra írva, hol lakkozott deszkába égetve díszelgett az ajtón a felírás. Abrudbányán például, ebben az eldugott, franciás patinájú bányavároskában (másfél óra alatt keresztül-kasul bejárható) szintén volt klub, már nyolc esztendővel ezelőtt. Mégpedig nem is városi — az erdei gyümölcsökből levet préselő kisvállalat épületében húzódott meg. Belseje: beláthatatlan, rossz világítású hodály a hajdani helyőrségi laktanya rideg-hideg falai között. Fel-szerelése: két pingpongasztal, egy szekrény, két és fél szék, s körül a falak mellett literes üvegek, ládában. Ami nem fért raktárba, udvarra, ide került, a klub-feliratú

ajtó mögé, s a KISZ-titkár panaszkodott: soha senki nem veszi igénybe a helyiséget, akár lakatot lehetne rá akasztani, nem zúgolódna egyetlen fiatal sem, csak néhány mester, akik néha munkaidőben összemérik erejüket asztaliteniszben. — És egyre-másra török a labdákat — tette hozzá komolyan, s látszott, hogy ez gondot okoz neki.

Ilyen klub volt s van elég. Ezekre talán azt is ki lehetne írni, hogy HOMBÁR, RAKTÁR, LERAKAT, PIPATÓRIUM. Nem ilyen formai megoldás, hanem otthonos hely kell a fiataloknak, ahonnan szervezeten útnak indíthatjuk őket komolyabb feladatok elébe.

Falun még nincsenek sorsokat összetömörítő s egymáshoz szorító tömbházak. Parkok. Uszodák. Tömegszállások... Ahol vannak, ott sem a falut emelik meg, hanem pár ember életét, ki faluszolgálatra adta a fejét. A családi ház falvakon szűk. Úgy is, hogy határai zártaK, erősen meghúzottak, s úgy is, hogy a gondolat, a többre áhító fiatal élet szárnyát nem engedik kibontakozni. Minden más környezetnél érvényesebb itt, hogy a fiatalok csak egymás között érzik jól magukat. S ha szórakozni akarnak, nem kell közéjük hümmgető anya és keményfejű, hagyományokra pislogó apa. Ők legyenek csak, a volt iskolatársak, a katonának készülők, a leszerelték vagy szabadságosok, a kerekellű lányok, s még az se baj, ha fölöttük csak a szabad ég sátora feszül — ők nem igényesek.

Falun szervezni csak egyként lehet: önfeláldozó, egyéni gondokat háttérbe szorító példamutatással. A falusi sors, helyhezköttöttség tudatos vállalásával. A szelíd dombok és emelkedő hegyek vagy a végtelen pusztaságok némaságába zárt cammogó lehetőségek szívós, kitartó tágitásával. Mindannak az ismeretével és tiszteletben tartásával, amit a falusi fiatalok jelen pillanatban életüktől, jelenünktől igényelnek. Igazi nevelő, vezető értően építhet erre az alapra, s lesz, aki utánaforduljon, hogy megsüvegelje — és a fiatalok akkor biztosan mellette s az általa képviselt szerv mellett állnak. Aki meghallgatja őket, teret ad vágyaiknak, az az övök.

Vajon mi az ötlet, mire *elvben* a szervezett fiatalok élete, munkája, sajátos világa épül? Számtalanszor próbáltam megfogalmazni magamnak s másoknak, de megnyugtatóan, hajlékony, félreérthetetlen mondatba öntve még nem sikerült. Ehelyett most megkísérlem felidézni mindazt, ami e fogalomról eszembe jut...

...Ötlet a kényszermentes, önmagát létrehozó gondolat, melynek semmi rokonsága fényes íróasztalú irodák pállott, dohányfüsttől fanyar szagával... Ötlet a lélek vágyára formát találó ember elszabaduló szava, melynek áttételei az igaz tettek fogaskerekeit döccentik előre... Ötlet a romantikát korbácsoló, fiatalos bohóság, a nekigyürköző lendület, a szabad jókedv és bánat... Ötlet a soha-nem-látottat, soha-nem-hallottat ostromló vágy, az ismeretlen utak hívó kényszere, ötlet a bármely gúzsbakötést akár enyhén felrúgó „próbáljuk meg másként is” játékos kíváncsisága... Ötlet a nehézségeknek fittyet hányó kamaszbravúr és ötlet a közöny kapuit döngető, lehetőségeken belüli követelőzés... Ötlet a pillanat szükségszerűségének fölismerése, s ötlet, ötlet, ötlet...

...És már csak a szervezésen múlik minden: azon a cselekvésen, amelyet nem néhány egyénnek kell elvégeznie a fiatalok helyett, hanem maguknak a fiataloknak. Sodró lendületük mellé csapódni, velük betetőzni az ötletet — ez az igazi taktika.

Ismerjük-e ifjúságunk? Az ország katasztrófája, a ránkszakadó s azóta is nyomait ránknehezítő árvíz újra és újra felszínre dobta a kérdést. S mire válaszolhattunk volna, mire szervezhetünk volna, óvatosan, körültekintően, minden mozganatot latolgatva, ahogy szokás, a fiatalok cselekedtek: egyetlenesták és munkások, diákok és parasztfiatalok. A képzeletbeli téren kavargó millióarcú és gondolatú tömeg a veszély, a próba idején megszervezte magát, legyúrta a megfoghatatlant:

igazán övé lett az a szervezet, amit KISZ-nek nevezünk. S mi, kik fizetett munkásai vagyunk, áhítatosan jártunk a fiatalok nyomában, meghatva ennyi lelkesedéstől, amelyet egy díszes íróasztalnál elgondolt legtüzesebb propagandaszöveg sem tudott eddig kiváltani. Odavoltunk ennyi önfeláldozástól, amelyet nem lehet a Szervezeti Szabályzattal mérni, csakis az élettel magával. Gondolkodóba estünk az önmagukat páratlan gyorsasággal szaporító hőstettek láttán, amik után már nem élhetünk és dolgozhatunk ugyanúgy, ahogy eddig. Át kell értékelnünk önmagunkat — a fiatalságunkhoz s a fiatalokhoz való viszonyunkat. Meg kell vizsgálnunk elhivatottságunk fokát, vajon a párt által ránk bízott feladattal — a bizalommal — helyesen sáfárkodtunk-e? Milyen pontig idegenítettük el a fiatalokat céljainktól saját kényelmünkkel és tehetetlenségünkkel? Az ifjúságkutatás vajon a helyes irányban indult-e el, s nem volna-e jó tudományosabb alapokra helyezni?

Kérdések, melyekre sürgősen s most már minden tévedést kizárva válaszolni kell. Az ifjúság válaszolt, feltépvé mellén az inget: *ilyen vagyok!*

Mi — milyenek vagyunk?



Sipos László:
Allapotos nő